

De økonomiske aspekter af at udvikle nye sorter

Af Torben Bo Toldam-Andersen, tbta@plen.ku.dk

Som beskrevet i Vinpressen 2020 nr. 5, så er vi ved at starte et samarbejde med Julius Kühn Institutet (JKI) i Siebeldingen, også kaldet Geilweilerhof. Det er et langsigtet projekt med det formål at sikre bedre sorter til dyrkning i det Skandinaviske område. Sorter der er tidligt modnende nok, som har en høj grad af modstandsdygtighed imod de vigtigste sygdomme, og som i øvrigt har gode dyrkningsmæssige egenskaber samt selvfølgelig en høj druekvalitet, så der kan laves vin af høj kvalitet i Skandinavien.

Det kan nok være relevant at spørge: Er dette en realistisk målsætning? Og det kan der nok være mange svar på, men hvis man deler spørgsmålet op i 2: En biologisk og en økonomisk del, så kan man måske bedre vurdere, om det er realistisk. I denne artikel vil jeg forsøge at belyse de økonomiske sider, og blot indledningsvis kort kommentere på det biologiske.

Er det muligt at udvikle sorter med de ønskede egenskaber?

På dette punkt er jeg efter besøget i august ved JKI, hvor vi gennemgik ca. 5.000 frøplanter, meget optimistisk. Som det fremgik af ovennævnte artikel i Vinpressen, lykkedes vi på vores første besøg med at identificere 40 planter, som fremstod tilstrækkeligt tidligt modnende svarende til modningstidspunktet for Solaris. De fremstår også alle meget sunde. Men de fremtidige tests i Danmark vil skulle dokumentere disse egenskaber. Antallet af mulige "kandidater" udgør altså dermed en andel af den samlede population på ca. 0,8% (40 ud af 5.000 planter). Og vi forsøger ud fra denne gruppe at identificere de 25 mest interessante, som ønskes opformeret og testet i Danmark.

Det vil altså svare til ca. ½ % af de mange forædlinger, som vi gennemgik. Det lyder måske ikke af så meget, men hvis vi f.eks. har som målsætning at ende op med en håndfuld nye sorter (det kunne være 2-3 grønne sorter og 2-3 blå), så har vi allerede 5 gange flere rigtigt spændende "kandidater" at vælge iblandt. Der ud over vil der sandsynligvis komme flere til i årene fremover, når frøplanterne fra de senere års krydsningsarbejde kommer ud af deres ungdomsform og begynder at sætte frugt. De marker, vi gennemgik i år, dækkede forædlinger fra perioden 2012 og frem til 2016, så der står allerede en masse unge planter klar fra de seneste 3-4 år. Da JKI planter flere tusinde nye krydsninger ud hvert eneste år, er der således et potentiale til at finde 5 nye kandidater hvert år fremover, hvis blot en halv procent af dem modner tidligt. Så umiddelbart er svaret på den biologiske del, at det er realistisk at finde gode nye kandidater til nye sorter med de ønskede egenskaber.

Hvad er økonomien i udvikling af nye sorter?

1. Sortsbeskyttelse

De kommende års testning i Danmark af dyrkningsegenskaber og frugt kvalitet leder altså sandsynligvis frem til, at en eller flere planter er så interessante, at vi gerne vil have mulighed for at dyrke dem og basere en kommerciel vinproduktion på dem. Hvad kræver det? For det første skal man have lavet en sortsbeskyttelse. Det foregår hos CPVO (Community Plant Variety Office) der ligger i Frankrig. Der er her en startbetaling på 450 € (hvis man søger online, se: <https://cpvo.europa.eu>). Eksaminationsprocessen løber over 3 år, hvor planten beskrives

Vi har det du behöver för att förädla dina druvor till vin, i stor eller liten skala. Allt från kross/avstjälkare, jäskär, hydropress och tankar till flaskfyllare och korkmaskin.

Vi är representant för bl a Speidel, Kreyer, Vintage Shop, Grifo, Ferrari, Brouwland, Barrel Mill och Fermentis.

Bergkällavägen 28 • SE-19279 Sollentuna
sales@humle.se
+46 (0)8 4030 7281
shop.humle.se/vinmakare

Litteratur, mätinstrument, ekspiraler, jäst, flaskor, korkar och mycket annat hittar du hos Humlegårdens Ekolager. Kunnig personal och snabb frakt till hela Skandinavien.

Vi har också allt för ölbrygning!

Humlegårdens
EKOLAGER

i detaljer for at dokumentere, at den er forskellig fra de tusindvis af sorter, man i øvrigt kender, og at sorten er stabil. Der betales et årligt gebyr for dette arbejde. Gebyret afhænger af, hvilken kultur/afgrøde, der er tale om, og for vindrue (*Vitis vinifera*) udgør gebyret 3.460 €/år. Det vil sige at sortsbeskyttelsen i alt koster 10.830 € eller ca. 81.225 DKK (per sort). Herefter er der et årligt gebyr for at opretholde sortsbeskyttelsen på 330 € (2.475 DKK). Dette løber over en 30 årig periode, hvorefter det ikke kan forlænges. Så hvis man f.eks. ser på omkostningerne over en 20 årig periode, så løber det op i $10.830 € + (20 \times 330) = 17.430 €$ eller 130.725 DKK.

2. Tilladelse til dyrkning og kommerciel vinproduktion

Når sortsbeskyttelsen er på plads, så skal man have sorten optaget på listen over tilladte sorter til kommerciel vinproduktion. I Tyskland kalder de det "Zulassung". Det er et krav i vinlande med mere end 50.000 ha. I Tyskland dyrkes der vin på ca. 100.000 ha, så en "Zulassung" er påkrævet. Men hvert land i EU har sine egne regler på dette område, så det er noget der skal tjekkes for hvert land, hvor man gerne vil have, at sorten kan dyrkes. Der er ikke et sådant krav i Danmark og formodentlig heller ikke i det øvrige Skandinavien. Men en forudsætning for at en ny sort kan anvendes i EU og dermed hos os er nok, at den som minimum tilmeldes i Tyskland. Som eksempel på disse forhold kan nævnes at *Solaris* har opnået sortsbeskyttelse i 2001 og "Zulassung" i Tyskland i 2004.

Sortsudviklingsarbejdet sker desuden også i samarbejde med JKI i Tyskland, og en eventuel ny sort vil derfor også af den grund være naturlig at tilmelde i Tyskland. En senere produktion af planter vil nok også mest sandsynligt komme til at finde sted ved tyske planteskoler. Jeg vil derfor vurdere, at man ikke kommer uden om en registrering hos "Bundessortenamt", som er det nationale kontor/myndighed for sortsbeskyttelse i Tyskland. Ved tilmeldingen betales et engangsbeløb på 1.650 €. Dette betales straks, og herefter koster det 190 € første år (som også betales umiddelbart), og gradvist stiger dette årlige gebyr indtil det 8. år, hvor det når et niveau på 760 €. Det er herefter den årlige pris i normalt 20 år. Hvorefter det kan forlænges. Det vil sige, at vurderer man økonomien over en 20 årig periode, så koster denne del $1.650 € + i alt 12.932 €$ eller samlet $14.582 €$ (ca. 109.000 DKK).

Så lægger man udgifterne til sortsbeskyttelse oven i dette, løber det over 20 år op i ca. 32.000 €/sort eller ca. 240.000 DKK. Man kan også vælge at opdele det i startomkostningerne og de efterfølgende årlige gebyrer. Startomkostningerne vil da løbe op i $10.830 + 1.650 + 190 €$ eller i alt ca. 95.000 DKK/sort. Herefter er der årlige gebyrer, som ligger på ca. 1.000-1.100 €, altså ca. 8.000 DKK/år/sort.

Indtægtsmuligheder som sortsejer

Som indehaver af sortsrettighederne har man mulighed for at opkræve en licens per produceret plante.

Hvor høj denne licens er varierer fra forædler til forædler; men det skulle typisk ligge imellem fra 5 cent og op til 1 €/plante. Så hvis man for eksempel lægger sig midt i dette interval med 0,5 €/plante (3,75 DKK/plante), så kan man stille et lille regnestykke op. Med en årlig omkostning på 1.000-1.100 € til gebyrer for opretholdelse af sortsrettigheder og tilladelser, så skal der ved en licens på 0,5 € sælges et sted mellem 2.000 og 2.500 planter for at undgå at miste penge. Man kan også

udtrykke det sådan, at der skal plantes ca. 1 ha/år af en sort for at de løbende tal balancerer. Da der oven i dette er lagt startudgifter på omkring 95.000 DKK, så kunne man nok også godt tænke sig, at se nogle af disse udgifter dækket. Og øger man f.eks. salget af planter til 5.000 planter/år eller 2 ha, så går der ca. 10 år, inden der er balance. Så samlet set over en 10-årig periode fra sorten er blevet tilgængelig skal der helst sælges planter nok til et areal på 20 ha. I så fald er sorten en succes i den forstand, at man ikke har mistet penge på at beskytte og markedsføre den.

Markedspotentialet

I øjeblikket har vi kommerciel vindyrkning på lidt over 100 ha i Danmark, og mit indtryk er, at det nok vokser med mellem 5 og 10 ha om året. Det vil sige, at når vi om ca. 10 år forhåbentlig har nogle sorter klar, så kan vi være nået et dyrkningsomfang for vin på 150-200 ha. Med andre ord skal en ny sort kunne erobre en andel af arealet på ca. 10% inden for de følgende 10 år. Da vi har en målsætning om, at de nye sorter gerne skal være minimum på højde med *Solaris* i kvalitet, sundhed osv., så er det forhåbentlig ikke urealistisk, at mange kunne få lyst til at skifte en hel del planter af mindre egnede sorter ud. Måske vil et antal ekstra nye sorter også give endnu flere lyst til at dyrke vin, så en yderligere udvidelse af vinarealet kan blive en realitet. Og det gælder forhåbentlig ikke kun for Danmark, men også alle de andre områder omkring os, hvor *Solaris* i dag er en populær sort. Foruden Norge og Sverige vil det nok især dreje sig om Polen, Nord-Tyskland, Holland og England. Så umiddelbart tænker jeg, at der er et fornuftigt markedspotentiale for nye druesorter; men resulterer arbejdet i 5 nye sorter, så vil det også kræve omkring en ½ million DKK i startudgifter og årligt omkring 50.000 DKK derefter. Mest kritisk er det nok at skulle skaffe den halve million, da licensindtægterne forhåbentlig efterfølgende vil kunne dække de løbende udgifter til sorternes beskyttelse og opretholdelse. 🍷

NORDENS STØRSTE UDVALG AF VINUDSTYR

Wineandbarrels.com

Alt det lækre til din vin

VINKOLESKABE, VINREOLER, VINGLAS, VINTØNDER, CHAMPAGNESABLER ...